

AG-113

April-2016

M.A., Sem.-IV

510 : Sanskrit

(EA : Indian Philosophy-II)

(तर्कभाषा)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- सूचना : (1) जमश्री बाजुना अंक पूरा गुण दर्शावे छे.
(2) प्रश्नपत्रमां आपेला प्रश्नोना नंबर उत्तरमां दर्शाववो.

1. (A) नीयेनामांथी गमे ते अेक गद्यअंडने सविवरश सभजवो : 10

Translate any **one** of the following phrases :

- (1) कदा पुनः ज्ञानं करणम् । यदोक्तसविकल्पकानन्तरं हानोपादानोपेक्षाबुद्ध्यो जायन्ते तदा निर्विकल्पकं ज्ञानं करणम् । सविकल्पकज्ञानमवान्तर व्यापारः हानादिबुद्ध्यः फलम् ।

तज्जन्यस्तज्जन्यजनकोवान्तरव्यापारः । यथा कुठारजन्यः कुठारदारुसंयोगः कुठारजन्यच्छिदाजनकः । अत्र कश्चिदाह । सविकल्पकादीनामपीन्द्रियमेव करणम् । यावन्ति त्वान्तरालिकानि संनिकर्षादीनि तानि सर्वाण्यवान्तरव्यापार इति ॥

- (2) पदं च वर्णसमूहः । समूहश्चात्रैकज्ञानविषयीभावः । एवं च वर्णानां क्रमवतामाशुतरविनाशित्वेन एकदा अनेकवर्णानुभवासम्भवात् पूर्वपूर्ववर्णानुभूयान्त्यवर्णश्रवणकाले पूर्वपूर्ववर्णानुभवजनितसंस्कारसहकृतेनान्त्यवर्णसम्बन्धेन पदव्युत्पादनसमयग्रहानुगृहीतेन श्रोत्रेणैकदैव सदसदनेकवर्णावगाहिनी पदप्रतीतिर्जन्यते सहकारिदाढ्यात् प्रत्यज्ञानवत् । प्रत्यभिज्ञाप्रत्यक्षे ह्यतीतानि पूर्वावस्था स्फूरत्येव ॥

- (B) नीयेनामांथी गमे ते अेक पर टूंकनोंध लओो : 4

Write a short note on any **one** of the following :

- (1) आप्तवाक्यं शब्दः ॥
(2) तत्र लिङ्गत्वेनानिश्चितो हेतुरसिद्धः ॥

2. (A) प्रत्यक्ष प्रमाशनुं तर्कभाषाकार भुजअनुं लक्षश आपी, तेनां प्रकारोनी सविवरश यर्था करो. 10

Give the Definition of प्रत्यक्षप्रमाण and explain its types.

अथवा/OR

अनुमान प्रमाशनुं लक्षश आपी, तेनी सिद्धि प्रक्रिया विशे सविवरश यर्था करो.

Give the Definition of अनुमानप्रमाण and explain its सिद्धिप्रक्रिया.

- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક પર ટૂંકનોંધ લખો : 4
Write short note on any **one** of the following :
(1) અન્વય-વ્યતીરેકૌ ।
(2) ષોઢા સન્નિકર્ષઃ ।
3. (A) આર્હત (જૈન) દર્શનના સપ્તભંગીનય ને વિગતે સમજાવો. 10
Write a detail note on Arhat darshana's saptabhangeenya.
અથવા/OR
एतानि सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्राणि मिलितानि मोक्षकारणं न प्रत्येकम् ।
– આ વચનના સંદર્ભે મોક્ષનાં કારણોની ચર્ચા કરો.
– Write a detail note on karana's of moksha according to this sentence.
- (B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4
Answer the following questions shortly :
(1) તજ્ઞાનં પઞ્ચવિધમ્ । – જ્ઞાનના પાંચ પ્રકારોની ટૂંકમાં સમજ આપો.
(2) જૈન દર્શન જગતના કર્તાનો અસ્વીકાર કરે છે – એ વિધાનને સમજાવો.
4. બૌદ્ધદર્શનના શૂન્યવાદને વિગતે સમજાવો. 14
Write bauddhadarshana's shoonyavaad broadly.
અથવા/OR
બૌદ્ધોના જુદા જુદા ચાર ભેદોનો તેમના સિદ્ધાન્તોની સમજ સાથે પરિચય કરાવો.
Introduce four bheda's of bauddha with their siddhantas.
5. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 14
(1) વ્યાપ્તિ એટલે શું ? ટૂંકમાં સમજાવો.
(2) ઈન્દ્રિય સન્નિકર્ષનો આશય શો છે ?
(3) ન્યાય-દર્શન મુજબ પ્રમાણો કેટલાં છે ? તેમનાં નામ લખો.
(4) દર્શનશાસ્ત્ર મુજબ પ્રમાણ એટલે શું ?
(5) બૌદ્ધ દર્શનમાં માન્ય ચાર પ્રત્યયો કયા કયા છે ?
(6) સર્વસ્ય સંસારસ્ય દુઃખાત્મકત્વં સર્વતીર્થકરસમ્મતમ્ । – આ વાક્યના આધારે બૌદ્ધધર્મનો સિદ્ધાન્ત સમજાવો.
(7) જૈન દર્શનને માન્ય સાત તત્ત્વો કયાં કયાં છે ?

Seat No. : _____

AG-113

April-2016

M.A., Sem.-IV

510 : Sanskrit

(EB : Alankar Shastra-II)

(राजशेखरस्य काव्यमीमांसा - नियतांशः)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. नीचेनाभांथी गमे ते चार समजावो : 14
 - (1) वत्स ! सच्छन्दस्काया गिरः प्रणेतः । वाङ्मयमातरमपि मातरं मां विजयसे ।
 - (2) भवनेतोऽपि हन्त ! मुनयः काव्यविद्यास्नातकाश्चरितमेतयोः स्तुध्वमेतद्धि वः काव्यसर्वस्वं भविष्यतीत्य-
भिधायभगवती भवानी जोषमासिष्ट ।
 - (3) यदीषन्तृत्तगीतवाद्यविलासादिकमाषा दर्शयामाबभूव सा सात्वती वृत्तिः ।
 - (4) एवं ष्यज्य जानानः प्रत्य चेह च नन्दति ।
 - (5) कविमार्गानुग्राही कथमेष दोषः ? इति यायवरीयः ।
 - (6) तेऽपि प्रत्येकं त्रिधा असतो निबन्धनात्, सतोप्यनिबन्धनात्, नियमतश्च ।
 - (7) अनेकत्र प्रवृत्तवृत्तीनामेकत्रारणं नियमः ।
 - (8) चक्षरादेरनेकवर्णोपवर्णनम् ।

2. काव्यमीमांसाभां निरूपित काव्यपुरुषोत्पत्ति कथानी अन्य प्राप्त कथा साथे तुलना करो. 14

अथवा

काव्यमीमांसाना आधारे रीति वृत्ति अने प्रवृत्तिनुं स्वरूप स्पष्ट करो.

3. जातिविषयक अने गुणविषयक कविसमय सोदाहरण वर्णवो. 14

अथवा

द्रव्यविषयक अने क्रियाविषयक कविसमय विशे विस्तृत नोध लपो.

4. राजशेखरना मते रीतिनी व्याख्या आपी, प्रकार जशावो. 14

अथवा

काव्यशास्त्रीओअे रीति माटे प्रयोजेल विविध पर्यायो जशावी, तेना आधारे प्रकारनी यर्था करो.

5. એક-બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :

- (1) કવિ શબ્દ કયા ધાતુમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે ?
- (2) રાજશેખર કયા તત્ત્વોને કાવ્યપુરુષના શરીર તરીકે સ્વીકારે છે ?
- (3) કાવ્યપુરુષનો આત્મા શું છે ?
- (4) રાજશેખર ભારતી વૃત્તિ કોને કહે છે ?
- (5) રાજશેખર પ્રવૃત્તિ વૃત્તિ અને રીતિ કોને કહે છે ?
- (6) કાવ્યપુરુષ વિષયક કયા અન્ય કયા કયા ગ્રન્થમાં મળે છે ?
- (7) કાવ્યપુરુષને અનાર્થમાની કોણ તેને પોતાના આશ્રમમાં લઈ ગયું ?
- (8) 'સારસ્વતેય' પદનો શો અર્થ છે ?
- (9) કવિસમય એટલે શું ?
- (10) કવિસમયના મુખ્ય કેટલા અને કયા કયા પ્રકારો પડે છે ?
- (11) કવિઓ દ્વારા કોયલના સ્વરને કઈ ઋતુમાં વર્ણવવાનો કવિસમય છે ?
- (12) સામાન્ય તયા માણેકનું લાલ હોવું અને પુષ્પોનું સફેદ હોવું તે કયા પ્રકારનો કવિસમય છે ?
- (13) રીતિસંપ્રદાયના પુરસ્કર્તા કોણ છે ?
- (14) વિશ્વનાથ રીતિના કેટલા ભેદ સ્વીકારે છે ?
